

Tisková zpráva

Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2020

- ⊙ Sběr dat probíhal ve dnech 29. 2. – 11. 3. 2020. Výsledky tedy nereflektují aktuální situaci, ani události uplynulých dvou týdnů, jako je vyhlášení nouzového stavu 12. 3. kvůli pandemii nemoci COVID-19 a všechna následná opatření. Zveřejněná data tak neslouží jako reflexe současného stavu, ale jsou cenná jako informace do časové řady v rámci ostatních měření.
- ⊙ Za nejsympatičtější jsou vedle Čechů považováni Slováci (více než čtyři pětiny dotázaných uvedly odpověď "velmi" nebo "spíše sympatičtí").
- ⊙ Největší antipatie vyvolávají Romové a Arabové – okolo 70 % dotázaných uvedlo odpovědi "spíše" či "velmi nesympatičtí".
- ⊙ Míra sympatií či antipatií k jednotlivým národnostem je více méně stabilní v celém sledovaném období (od roku 2013) s výjimkou Arabů, Vietnamců a Číňanů..

Zpracoval:

Milan Tuček

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 593; E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

V březnu 2020 byl v rámci pravidelných šetření Naše společnost zkoumán vztah veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v České republice. Do šetření bylo zahrnuto celkem 14 národností žijících v naší zemi včetně Čechů, kteří v tomto případě slouží jako referenční skupina. Respondenti své sympatie či antipatie vyjadřovali pomocí pětibodové škály, na které bod 1 znamenal „velmi sympatičtí“, 2 „spíše sympatičtí“, 3 „ani sympatičtí, ani nesympatičtí“, 4 „spíše nesympatičtí“ a 5 „velmi nesympatičtí“.

Největší sympatie projevují občané zcela pochopitelně ve vztahu k Čechům (85 % zvolilo možnost „velmi sympatičtí“ nebo „spíše sympatičtí“ a dvě procenta „spíše či velmi nesympatičtí“) a k Slovákům (84 % sympatičtí / 4 % nesympatičtí). S odstupem následují Poláci, kterým projevuje sympatie 51 % veřejnosti proti 13 % vyjadřujících nesympatie. U následujících národností převažují sympatie nad nesympatiemi: Maďaři (35 % / 15 %), Vietnamci (40 % / 21 %), Židé (33 % / 17 %), Němci (37 % / 24 %), a Bulhaři (30 % / 20 %). U dalších dvou národností nastává převaha antipatií nad sympatiemi, i když největší podíl tvoří neutrální hodnocení „ani sympatičtí, ani nesympatičtí“: Rusové (25 % sympatičtí / 34 % nesympatičtí) a Ukrajinci (24 % / 35 %). V případě Číňanů (18 % / 39 %), Rumunů (16 % / 40 %), Arabů (7 % / 69 %) a Romů (5 % / 71 %) již deklarované antipatie tvoří největší část odpovědí, v případě dvou posledně zmíněných národnostních skupin dokonce výraznou absolutní většinu. Tradičně vysoce odmítavý vztah občané deklarují vůči Romům, u kterých 35 % respondentů zvolilo odpověď „velmi nesympatičtí“. V tomto ohledu se k nim ovšem v posledních letech přiblížili Arabové, když letos odpověď „velmi nesympatičtí“ uvedlo 34 % dotázaných (v roce 2019 dokonce 40 %). Oproti roku 2014 došlo k nárůstu krajních nesympatií ve vztahu k Arabům o současných 11 procentních bodů, přičemž více než desetibodový vzestup se odehrál mezi roky 2015 a 2016 (migrační krize).

Časové srovnání potvrdilo, že míra sympatií či antipatií k uvedeným národnostem je více méně stabilní v celém sledovaném období. Za povšimnutí stojí, že jediný významný nárůst antipatií k Arabům se zastavil v roce 2017. Za další zmínku stojí rovněž trvalý nárůst sympatií k Vietnamcům, kdy průměr v minulém roce dosáhl zatím nejnižší hodnoty od roku 2013 (poprvé zjišťováno), přičemž aktuální výsledek je s ním statisticky srovnatelný. V aktuálním výzkumu bylo dále dosaženo nejnižší hodnoty a tedy i nejvyšších sympatií od počátku měření v roce 2013 k Rumunům a Ukrajincům. Největší změnou oproti předchozímu šetření z března 2019 je nárůst nesympatií k Číňanům, kdy aktuální hodnota je statisticky srovnatelná s rokem 2013.

Tabulka 1: Vztah k národnostním skupinám žijícím v ČR (%)¹

	Velmi sympatičtí (1)	Spíše sympatičtí (2)	Ani sympatičtí, ani nesympatičtí (3)	Spíše nesympatičtí (4)	Velmi nesympatičtí (5)	Nevím	průměr
Češi	47	38	13	2	0	0	1,70
Slováci	41	43	12	3	1	0	1,79
Poláci	13	38	34	10	3	2	2,51
Maďaři	7	28	44	11	4	6	2,74
Vietnamci	6	34	38	17	4	1	2,80
Židé	6	27	40	11	6	10	2,82
Němci	5	32	37	18	6	2	2,88
Bulhaři	5	25	42	15	5	8	2,88
Rusové	5	20	39	24	10	1	3,15
Ukrajinci	2	22	40	25	10	1	3,18
Číňané	2	16	37	26	13	6	3,34
Rumuni	2	14	37	30	10	7	3,35
Arabové	1	6	20	35	34	4	3,98
Romové	1	4	23	36	35	1	4,02

Pozn.: V tabulce jsou národnosti srovnány podle pořadí tak, jak se umístily v průměru podle oblíbenosti.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 29. 2. – 11. 3. 2020, 1012 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 2: Vztah k národnostním skupinám žijícím v ČR – vývoj v čase (průměry)

	III/2013	III/2014	II/2015	III/2016	III/2017	III/2018	III/19	III/20
Češi	1,69	1,58	1,59	1,66	1,75	1,69	1,68	1,70
Slováci	1,79	1,72	1,76	1,88	1,91	1,85	1,80	1,79
Poláci	2,47	2,40	2,47	2,61	2,59	2,52	2,65	2,51
Maďaři	2,96	2,80	2,88	2,93	2,86	2,85	2,72	2,74
Vietnamci	3,26	3,09	3,11	2,96	2,97	2,85	2,78	2,80
Židé	2,80	2,67	2,83	2,91	2,86	2,83	2,80	2,82
Němci	2,87	2,83	2,82	2,87	2,89	2,91	2,86	2,88
Bulhaři	2,98	2,88	2,95	2,98	2,93	2,97	2,88	2,88
Rusové	3,11	3,27	3,31	3,18	3,16	3,15	3,05	3,15
Ukrajinci	3,57	3,36	3,44	3,26	3,30	3,29	3,25	3,18
Číňané	3,35	3,28	3,25	3,27	3,27	3,15	3,13	3,34
Rumuni	3,60	3,56	3,55	3,59	3,52	3,50	3,44	3,35
Arabové	-	3,79	4,02	4,20	4,19	4,09	4,10	3,98
Romové	4,24	4,21	4,30	4,26	4,15	4,07	3,96	4,02

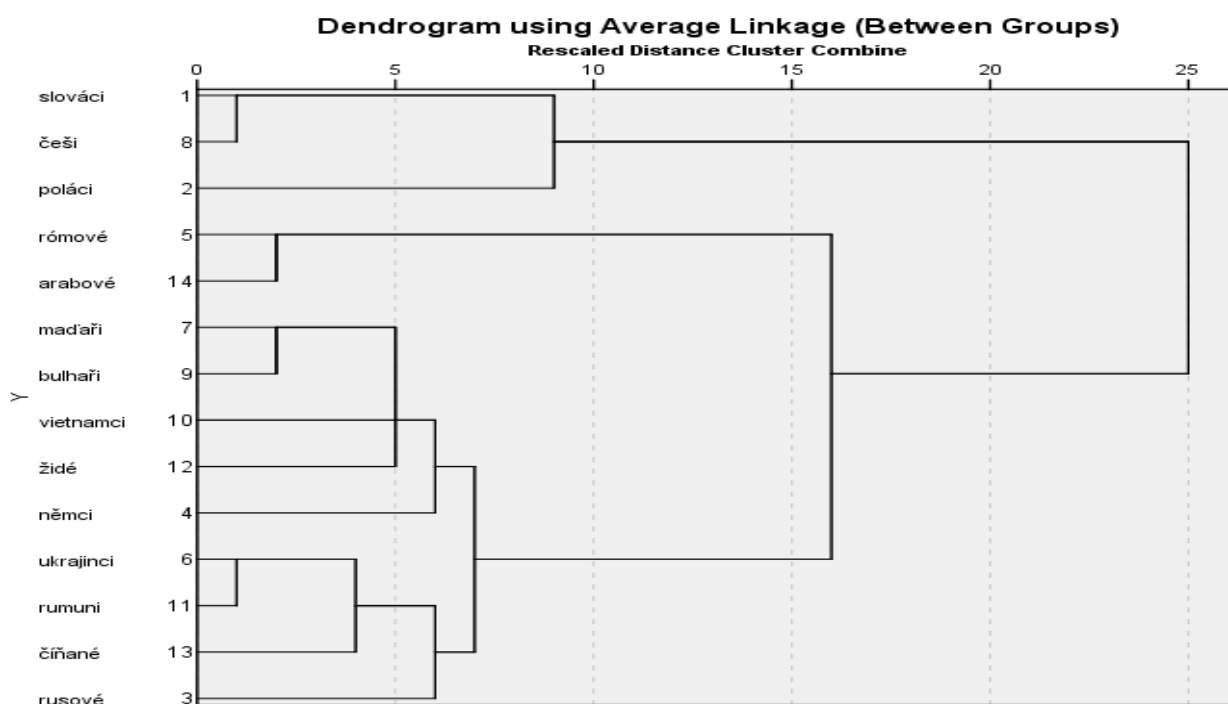
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Míra sympatií či antipatií ke sledovaným národnostem není až na výjimky podmíněna základními sociodemografickými charakteristikami (pohlaví, věk, vzdělání, životní úroveň). Lidé hodnotí životní úroveň své domácnosti jako dobrou vyjadřují větší sympatie k Němcům a Vietnamcům, kteří jsou více sympatičtější i ženám. Židé jsou více sympatičtí lidem s vysokoškolským vzděláním a naopak méně sympatičtí mužům. Určité rozdíly jsme zaznamenali i ve vztahu k Arabům, které hodnotí více negativně muži, dotázaní starší 60 let a lidé se středoškolským vzděláním bez maturity.

¹ Znění otázky: „Jak byste pomocí této škály označil svůj vztah ke skupinám obyvatelstva žijícím na území České republiky? a) Slováci, b) Poláci, c) Rusové, d) Němci, e) Romové, f) Ukrajinci, g) Maďaři, h) Češi, i) Bulhaři, j) Vietnamci, k) Rumuni, m) Židé, p) Číňané, q) Arabové.“ Možnosti odpovědí: 1 = velmi sympatičtí, 2 = spíše sympatičtí, 3 = ani sympatičtí, ani nesympatičtí, 4 = spíše nesympatičtí, 5 = velmi nesympatičtí.

Faktorová analýza odhalila 3 vzájemně nezávislé faktory, které vyčerpaly 59 % variance v rotovaném řešení. Do prvního faktoru se seskupili Asiaté (Číňané a Vietnamci), Arabové, Židé, částečně Rumuni, Romové a Maďaři (skórují i ve druhém faktoru). Jádro druhého faktoru vytvořili Rusové, dále tam patří Němci, částečně i Maďaři, Ukrajinci, Rumuni a Romové (skórují i v prvním faktoru) a Poláci (skórují i ve třetím faktoru). Třetí faktor tvoří zejména Češi a Slováci, částečně pak i Poláci. Nejednoznačné je zařazení Bulharů, kteří částečně skórují ve všech třech faktorech.

Klastrová analýza (viz následující graf) poskytla mírně odlišný výsledek. Za pozornost stojí, jak se spolu propojují národnosti v druhém (dolním) velké klastru: propojení jsou Ukrajinci, Rumuni, Číňané a Rusové, pak se propojili Maďaři, Bulhaři, Vietnamci, Židé a Němci, zcela oddělení jsou pak Arabové, kteří se propojili s Romy. Od všech těchto národností se oddělili podle očekávání Češi společně se Slováky, ke kterým se následně přiřadili Poláci. Celkově se dá říci, že klastrová analýza má blíže k zažitě stereotypizaci zkoumaných národností než výsledky faktorové analýzy.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 29. 2. – 11. 3. 2020, 1012 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v20-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>29. 2. - 11. 3. 2020</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1012</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>179</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.11</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>ov200429</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>29. dubna 2020</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy“. |